

dosarul nr. 5r-4962/22
(4-22111814-12-5r-02082022)

HOTĂRÂRE
în numele Legii

28 iulie 2023

mun.

Chișinău

Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani)
Instanța de judecată în următoarea componență:
Președintele ședinței, judecător
Grefieri

Cușcă Liliana
Zaborot Natalia,
Tintiuc Ion

Cu participarea:
avocatului

Bolboceanu Ana

în lipsa:

agentului constatator
persoanei în privința căreia a fost pornit procesul contravențional

Nohailîc Ștefan
Răileanu Adela

judecând în ședință publică contestația depusă de către avocatul Bolboceanu Ana în interesele persoanei în privința căreia a fost pornit procesul contravențional Răileanu Adela, *a.n. *****, IDNP: *****, domiciliat în *****,* împotriva procesului-verbal cu privire la contravenție nr. MAI05560305 și deciziei agentului constatator din 24 iunie 2022 în baza art. 365⁵ Cod contravențional,

A C O N S T A T A T:

1. La 27 iulie 2022, avocatul Bolboceanu Ana în interesele persoanei în privința căreia a fost pornit procesul contravențional Răileanu Adela a depus contestație împotriva procesului-verbal cu privire la contravenție nr. MAI05560305 și deciziei agentului constatator din 24 iunie 2022 în baza art. 365⁵ Cod contravențional.

2. În susținerea contestației a indicat că, procesul-verbal cu privire la contravenție nr. MAI05560305 din 24 iunie 2022 a fost adus la cunoștință în copie la data de 13 iulie 2022.

Avocatul Bolboceanu Ana în interesele persoanei în privința căreia a fost pornit procesul contravențional Răileanu Adela, a precizat că la data de 09 mai 2022, cu ocazia sărbătorii tradiționale - Ziua Victoriei și a comemorării eroilor căzuți pentru Independența Patriei (*declarată prin Hotărârea Sovietului Suprem al Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești cu privire la zilele comemorative, zilele de sărbătoare și la zilele de odihnă în Republica Moldova, nr. 433 din 26-12-1990*), deputatul a participat la marșul organizat în centrul capitalei cu acest prilej.

Avocatul concretizează că ulterior, Răileanu Adela a fost atrasă la răspundere contravențională pentru fapta stabilită la art. 365⁵ Cod contravențional, încălcarea

drepturilor cetățenilor prin răspândirea atributelor și simbolurilor general cunoscute ce sunt utilizate în contextul unor acțiuni de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității, precum și al propagandei sau glorificării acestor acțiuni, care prevede „Confecționarea, vânzarea, răspândirea, deținerea în vederea răspândirii și utilizarea în public a atributelor și simbolurilor general cunoscute ce sunt utilizate în contextul unor acțiuni de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității, precum și al propagandei sau glorificării acestor acțiuni, se sancționează cu amendă de la 90 la 180 de unități convenționale aplicată persoanei fizice sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 30 la 60 de ore, cu amendă de la 180 la 360 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 360 la 600 de unități convenționale aplicată persoanei juridice”.

Cu decizia agentului constatator și procesul-verbal emis nu este de acord din următoarele considerente.

Prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 20 din 23 iulie 2021 a fost validat mandatul deputatului Răileanu Adela ales în Parlamentul Republicii Moldova în cadrul alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021.

La data de 09 mai 2022 cât și în momentul aplicării sancțiunii contravenționale, Răileanu Adela având statut de deputat în Parlamentul Republicii Moldova.

Cu referire la prevederile art. 6 alin. (2) Cod contravențional, art. art. 70 alin. (3) din Constituția RM, art. art. 2 alin. (1) și (2), 9 alin. (1) și (2), 13, 14 din Legea cu privire la statutul deputatului în Parlament nr. 39-XIII din 07.04.1994, avocatul Bolboceanu Ana, a precizat că în privința deputatului Răileanu Adela nu a fost solicitată încuviințarea ridicării imunității parlamentare, dar cu toate acestea a fost întocmit procesul-verbal contestat prin care a fost sancționat contravențional cu amendă de 180 unități convenționale, echivalentul a 9000 lei.

Reieșind din prevederile și faptele descrise mai sus, consideră că acțiunile agentului constatator de aplicare a unei sancțiuni fără a fi încuviințată ridicarea imunității parlamentare sunt abuzive și constituie o ingerință în activitatea deputatului.

Imunitatea parlamentară este un mijloc de protecție a mandatului parlamentar față de eventualele presiuni sau abuzuri care s-ar comite împotriva persoanei sale. Ea are scopul de a garanta libertatea de exprimare a parlamentarului și protejarea acestuia împotriva urmăririlor judiciare represive, abuzive. Imunitatea protejează mandatul în sine, având caracter obiectiv și imperativ, de aceea, ea nu constituie un drept subiectiv, la care parlamentarul ar putea renunța, și nici un privilegiu, contrar egalității cetățenilor în fața legii.

Așadar, imunitatea este consecința unui imperativ al statutului constituțional al Parlamentului și al principiului potrivit căruia parlamentarii sunt în serviciul poporului.

În esența sa, imunitatea definește dreptul democratic al parlamentarilor la liberă exprimare în exercitarea atribuțiilor lor. Justificarea acestei imunități derivă din ideea că puterea legiuitoare trebuie să fie perfect independentă față de celelalte puteri în stat, ceea ce nu se poate obține decât prin asigurarea celei mai complete libertăți, în exprimarea opiniilor și voturilor membrilor Parlamentului. De aceea, această imunitate este admisă în toate țările cu regim parlamentar, fără nici o excepție.

Avocatul a indicat că în încercarea de a justifica existența acestei instituții, Comisia de la Veneția, în Raportul privind întinderea și ridicarea imunităților parlamentare (CDL AD(2014)011) din 14 mai 2014, a stabilit: „38. Argumentul principal invocat împotriva

imunității parlamentare îl constituie principiul egalității în fața legii, care este, de asemenea, un element al statului de drept. Orice formă a imunității parlamentare, prin definiție, presupune faptul că deputaților în Parlament li se oferă o protecție juridică specială în raport cu alți cetățeni care nu o au. Pentru ca democrația să funcționeze este deosebit de important ca membrii legislativului înșiși să respecte cu strictețe legile pe care le adoptă pentru alții și că ei sunt responsabili atât din punct de vedere juridic, cât și din punct de vedere politic pentru acțiunile lor. Reglementările privind imunitatea parlamentară reprezintă un obstacol în acest sens, întrucât sunt pasibile a fi aplicate greșit și pot obstrucționa justiția. Însăși existența acestor reglementări contribuie la subminarea încrederii publicului în legislativ și, totodată, creează dispreț față de politicieni și față de sistemul democratic ca atare. 39. Din aceste considerente poziția normativă de bază a Comisiei de la Veneția este că reglementările naționale privind imunitatea parlamentară trebuie privite ca fiind legitime doar în măsura în care acestea pot fi justificate în raport cu cerințele publice exagerate. Acestea nu trebuie să depășească limitele proporționalității și necesității într-o societate democratică.”.

Astfel, consideră că deputații se bucură de un sistem de protecție de natură a le asigura deplina libertate de acțiune în exercitarea mandatului cu care au fost investiți și, în același timp, de a-i feri de eventualele ingerințe, agresiuni, amenințări, intimidări din partea puterii executive ori a altor organisme guvernamentale și neguvernamentale.

A precizat că în mod clar, deputații ca și orice altă persoană sunt pasibili de a fi trași la răspundere pentru orice infracțiune comisă de ei. Nici o acțiune ilegală nu trebuie acoperită prin imunitate, însă aplicarea sancțiunii contravenționale urma să aibă loc doar după încuviințarea ridicării imunității.

În calitate de temei privind tragerea la răspundere contravențională a fost invocat faptul precum, că în cadrul marșului organizat a utilizat în public panglica de conștientizare, banda bicoloră, negru-portocaliu, ce reprezintă atribut simbol general cunoscute ce este utilizate în contextul acțiunilor de agresiune militară, precum și al propagandei sau glorificării acestor acțiuni, prin urmare fiind întrunite semnele constitutive ale contravenției sus menționate.

Art. 365⁵ Cod contravențional, fiind normă de blanchetă, face trimitere la art. 1 lit. b) din Legea privind contracararea activității extremiste, nr. 54 din 21.02.2003, care stabilește „*Prin atribute și simboluri general cunoscute ce sunt utilizate în contextul unor acțiuni de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității, precum și al propagandei sau glorificării acestor acțiuni, se înțeleg drapelele, benzile și panglicile colorate/de conștientizare (banda bicoloră negru-portocaliu), emblemele (elemente grafice, litere sau cifre și combinații ale lor), insignele, uniforme, sloganurile, formulele de salut, precum și orice alte asemenea însemne utilizate de către participanții la acțiuni de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității, precum și de către persoane care, fără a fi participanți la acțiunile respective, contribuie la mediatizarea și propagarea în societate a unor idei de instigare, justificare, glorificare sau de absolvire de răspundere pentru acțiuni de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității. Caracterul general cunoscut al unor asemenea atribute și simboluri se reține doar în cazurile când atributele și simbolurile respective, precum și conotațiile specifice ale acestora sunt cunoscute în mod obiectiv publicului larg la nivel internațional și local. Nu constituie atribute și simboluri general cunoscute ce sunt utilizate în contextul unor acțiuni de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității, precum și al propagandei sau glorificării acestor acțiuni, benzile și panglicile care sunt parte componentă a însemnelor, a medaliilor și a*

ordinelor acordate persoanelor pentru participarea la cel de-al Doilea Război Mondial.”.

În acest context menționează că, în ziua de 09 mai 2022, nu a utilizat în public atribute (benzi și/sau panglici colorate/de conștientizare, banda bicoloră negru-portocaliu) general cunoscute ce sunt utilizate în contextul unor acțiuni de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității, precum și al propagandei sau glorificării acestor acțiuni, ci a purtat în piept un accesoriu confecționat manual și care a fost asortat cu costumul acesteia. Acest fapt nefiind interzis de legislație și mai mult nu este asociat atributelor general cunoscute ce sunt utilizate în contextul unor acțiuni de agresiune militară, crime de război, sau crime împotriva umanității, precum și al propagandei sau glorificării acestor acțiuni.

Astfel, menționează că, legiuitorul nu a determinat expres și exhaustiv aspectul panglicii bicolore, ci a inserat o caracteristică facultativă - sunt general cunoscute ce sunt utilizate în contextul unor acțiuni de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității, precum și al propagandei sau glorificării acestor acțiuni. Prin urmare, agentul constatatator nici nu a specificat în contextul căror acțiuni: agresiune militară, crime de război sau, crime împotriva umanității, sau al propagandei/glorificării acestor acțiuni sunt utilizare două panglici de culoare neagră și portocalie.

Mai mult, din dosarul administrat, sesizează că, au fost depuse și unele plângeri, mărturii, extrase, precum unele persoane, ar fi purtat panglica „Sfântul Gheorghe” - care se menționează că s-ar încadra în prevederile din Legea nr. 54/2003, însă, panglica „Sfântului Gheorghe”, deși este bicoloră (negru-portocaliu), este reprezentată sub formă de panglică unică colorată în nuanțele respective în rânduirea: negru-portocaliu-negru-portocaliu-negru. Iar cum reiese din materialele dosarului, contestatara a purtat un accesoriu în nuanțe oranj cu aplicații de culoare negru pe centru, obiect care se asorta cu costumul negru și cămașa de culoare oranj.

La fel, agentul constatatator nu a specificat că și astfel de atribut cade sub incidența Legii nr. 54/2003, fiind o interpretare abuzivă.

Consideră că, normele legale – cât art. 365⁵ Cod contravențional atât și art. 1 lit. b) din Legea nr. 54/2003, au un caracter imprevizibil, or, se califică ca fiind activitate extremistă – utilizarea atributelor și simbolurilor general cunoscute ce sunt utilizate în contextul unor acțiuni de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității, precum și al propagandei sau glorificării acestor acțiuni.

În acest sens, menționează că, legea trebuie să corespundă celor 2 cerințe imperative: previzibilitatea și accesibilitatea. Cerința imperativă de previzibilitate semnifică faptul că efectele legii trebuie să fie previzibile, în măsura în care să permită subiectelor de drept să-și gândească conduita conform reglementărilor sale. Acestea cerințe fiind una fundamentală pentru legislația națională, fiind întărită în legea supremă – Constituția Republicii Moldova, la art. 23.

Astfel, chiar dacă în Legea nr. 54/2003 caracterul general cunoscut este definit că *„Caracterul general cunoscut al unor asemenea atribute și simboluri se reține doar în cazurile când atributele și simbolurile respective, precum și conotațiile specifice ale acestora sunt cunoscute în mod obiectiv publicului larg la nivel internațional și local.”* Califică ca fiind dificilă și subiectivă identificarea unor sau altor atribute și/sau simboluri ca fiind *„cunoscute în mod obiectiv publicului larg”*, or, publicul larg – nu este un punct de reper cert.

La fel, norma respectivă nu face referire la faptul că o autoritate publică urmează să identifice astfel de atribute și/sau simboluri, mai mult, nu există nici un nomenclator de

stat al unor astfel de atribute/simboluri.

Prin urmare, definiția oferită nu conține o previzibilitate clară la capitolul ce se subînțelege sub „*sunt cunoscute în mod obiectiv publicului larg*”, din considerentul că ce cunoaște unul, nu în mod neapărat cunoaște altul; ce opinie este formată de o persoană, nu în mod neapărat este împărtășită și de altă persoană.

La fel, consideră că publicul larg, nu poate fi asimilat faptelor notorii care nu urmează a fi probate, or, ultimele sunt cunoscute unui cerc nedeterminat de persoane, inclusiv instanței de judecată, sau ca fiind fapte care trebuie să fie cunoscute într-o regiune fiecărei persoane cu deprinderi de viață, inclusiv și judecătorului care soluționează cauza.

Mai mult, în cadrul unui litigiu, instanța, în primul rând, trebuie să constate valoarea faptelor unanim cunoscute pentru un proces concret, incluzându-le în obiectul probațiunii. Ulterior urmează declararea notorietății lor și administrarea informației necesare.

Adică, chiar în cadrul unui proces judiciar – instanța urmează să recunoască caracterul notoriu al unor fapte.

În cauză, a fost impus că fiecare justițiabil în parte urmează să determine caracterul notoriu al faptei, ceea ce cu certitudine contravine previzibilității legii.

Caracterul imprevizibil reiese și din contradictorialitatea normei respective. Or, tot la art. 1 lit. b) din Legea nr. 54/2003 se menționează „*Nu constituie atribute și simboluri general cunoscute ce sunt utilizate în contextul unor acțiuni de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității, precum și al propagandei sau glorificării acestor acțiuni, benzile și panglicile care sunt parte componentă a însemnelor, a medaliilor și a ordenelor acordate persoanelor pentru participarea la cel de-al Doilea Război Mondial.*”.

Adică, reiese că unul și același atribut/simbol general cunoscute (de către publicul larg) ce sunt utilizate în contextul unor acțiuni de agresiune militară etc. poate fi reprezentat în medalii și ordine acordate pentru participarea la cel de-al Doilea Război Mondial – medaliile și ordinele în acest caz nereprezentând atribute extremiste.

Prin urmare, nu este clar cum unul și același element –Panglica „Sfântului Gheorghe” (element al medaliilor sovietice acordate pentru victoria asupra Germaniei naziste în Marele Război de Apărare a Patriei) poate fi concomitent și atribut al victoriei și atribut al activității extremiste.

Mai mult, anume datorită faptului că Panglica „Sfântului Gheorghe” a fost reprezentată în medalii pentru participare în Marele Război de Apărare a Patriei/pentru participarea la cel de-al Doilea Război Mondial - Panglica „Sfântului Gheorghe” a devenit și simbol, utilizat distinct, de mai mulți ani, de cei care comemorează „Ziua Victorie”.

La fel, caracterul imprevizibil reiese și din definiția panglicii ca „banda bicoloră negru-portocaliu” fără a specifica elementele cum urmează să fie amplasate vertical, orizontal, punctat, în zigzag etc. și în ce număr rânduite, or, iarăși, publicul larg poate și să nu cunoască toate varietățile utilizării unor sau altor atribute/simboluri în cadrul unor acțiuni de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității, precum și al propagandei sau glorificării acestor acțiuni.

Suplimentar, caracterul imprevizibil al normei respective reiese și din faptul că utilizarea atribute/simbolurile în cauză poate reprezenta faptă interzisă din motivul că acestea atribute/simboluri sunt utilizate în cadrul propagandei sau glorificării acțiunilor de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității.

Astfel, dacă acțiunile de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității atrag atenția publicului larg, impunerea cetățenilor, publicului larg, de a urmări

acțiunile de propagandă sau glorificare a acțiunilor de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității – reprezintă o absurditate, care contravine logicii și cerințelor imperative privind calitatea legii.

În acest sens, conchide că, este just că necunoașterea sau cunoașterea greșită a legii nu înlătură vinovăția, însă nu poate fi impus ca criteriu de tragere la răspundere – fie cunoașterea sau cunoașterea greșită a opiniei publicului larg, fie cunoașterea sau cunoașterea greșită a propagandei.

La fel, consideră că prin tragerea la răspundere contravențională pentru fapta imputată, în maniera formulată a normei juridice – art. 365⁵ din Codul contravențional, generează ingerință nejustificată din punct de vedere constituțional în drepturile fundamentale și anume cele statuate în prevederile art. 32 al Constituției Republicii Moldova, care garantează libertatea opiniei și a exprimării, iar cu titlu complementar în drepturile statuate la art. 54 al Constituției, care statuează expres faptul că nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

Astfel, libertatea opiniei, adică libertatea omului de a-și formula o părere proprie despre fapte și lucruri, este o parte componentă a libertății conștiinței, ambele constituind activitatea lăuntrică a individului. Libertatea exprimării însă reprezintă faza exterioară a comportamentului acestuia.

Art. 32 alin. (1) din Constituție, dezvoltă semnificația titlului articolului, stipulând: oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil. Prima parte a textului constituțional garantează oricărui cetățean libertatea gândirii și a opiniei, constituind, practic, o preluare a primei părți din art. 31 alin. (1), care garantează libertatea conștiinței.

Însă în primul caz, textul constituțional face o diferențiere, stabilind că libertățile respective sunt garantate doar cetățeanului, și dacă textul constituțional ar fi aplicat direct și restrictiv, numai cetățenii Republicii Moldova ar avea dreptul la libertatea de gândire și de opinie. Deoarece ambele procese – gândirea și opinia – sunt, în esența lor, intime, iar libertățile – ideale (influența exterioară fiind interzisă și, practic, imposibilă pe căi legale), conchide apărătorul că este imposibilă o diferențiere între garantarea libertății gândirii și opiniei pentru cetățenii Republicii Moldova și pentru străini.

Cu referire la testul strict al libertății de exprimare, subliniază apărătorul că libertatea de exprimare nu este un drept absolut, existând condiții și limite până la care poate fi exercitată, ceea ce permite menținerea echilibrului între drepturile individului și interesele generale ale societății democratice în ansamblul lor, atunci când acestea pot intra în conflict.

Art. 32 alin. (3) din Constituție prevede expres că în exercitarea libertății de exprimare sunt interzise și pedepsite prin lege o serie de acțiuni și manifestări.

Însă, orice restricție impusă dreptului la libertatea de exprimare trebuie să întrunească un test strict, compus din trei părți. Acest test, care a fost confirmat atât de Comitetul pentru Drepturile Omului (*Laptesevich vs. Belarus*, 2000), cât și de CtEDO (*Goodwin vs. Regatul Unit*, 1996), cere ca orice restricție: (1) să fie prevăzută de lege; (2) să fie impusă pentru a proteja interesul legitim (incluzând protecția reputației altora); (3) să fie necesară pentru a atinge interesul legitim.

În particular, pentru ca o restricție să fie considerată necesară, aceasta trebuie să limiteze cât mai puțin posibil libertatea de exprimare, să fie planificată atent, astfel încât să

atingă obiectivul scontat, și aceasta să nu fie arbitrară, injustă sau bazată pe considerații iraționale. Principiu statuat în cauza (*The Sunday Times vs. Regatul Unit*, 1979).

Jurisprudența CtEDO (*Lingens vs. Austria*, 1986; *Oberschlick vs. Austria*, 1991; *Schwabe vs. Austria*, 1992; *Dalban vs. România*, 1999) a determinat principii importante privind exigența necesității ingerinței „într-o societate democratică”: marjă de toleranță sporită în cazul politicianilor; impactul negativ al condamnărilor asupra libertății presei în general; necesitatea distincției dintre „fapte” și „judecăți de valoare”. Doctrina internațională și practica organelor europene de jurisdicție mai rețin că: pluralismul, toleranța și transparența sunt condiții *sine qua non* ale unei societăți democratice; libertatea de expresie poate să îmbrace forma unor pure relații de fapt; vehicularea unei opinii poate să privească toate domeniile vieții sociale, în variate forme de expresie (orale, scrise, simbolice, muzicale, gestuale); statul trebuie să se opună tendințelor de a obstrucționa pluralismul de presă sau celor de concentrare excesivă a industriei presei; libertatea de opinie constituie un drept autonom, care implică interdicția de a obliga o persoană să-și declare opiniile și obligă statul să se abțină de la activități de îndoctrinare, precum și interdicția oricăror discriminări fondate pe convingeri, etc.

În jurisprudența sa (*Observer și Guardian vs. Regatul Unit*, din 26 noiembrie 1991), Curtea Europeană a constatat că, deși libertatea de exprimare poate fi supusă unor excepții, acestea „trebuie să fie interpretate restrictiv”, iar „necesitatea restricțiilor trebuie argumentată în mod convingător”.

În acest sens fiind și jurisprudența Curții Constituționale, care a statuat în Hotărârea nr. 28 din 2015 faptul că libertatea de exprimare constituie unul dintre fundamentele societății democratice și o condiție pentru progresul și împlinirea persoanei.

În Hotărârea nr. 12 din 2013, Înalta Curte a menționat că libertatea exprimării este un drept esențial în sistemul constituțional al Republicii Moldova.

Art. 32 alin. (3) din Constituția Republicii Moldova, reflectând articolul 10 § 3 al Convenției, enumeră manifestările în exercitarea dreptului la libertatea opiniei și exprimării, care sunt interzise prin lege și sancționate „*contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional*”.

Această prevedere necesită reglementare legislativă în vederea identificării cazurilor în care limitarea constituțională poate fi aplicată atunci când există un pericol real. Limitele cerute sau posibile specificate în art. 32 exclud expres posibilitatea restricționării libertății de exprimare atunci când exercițiul acesteia nu pune în pericol interesele și valorile protejate de Constituție.

Totodată, Curtea Europeană a stabilit că măsurile care restricționează libertatea de exprimare, altele decât cele aplicate în cazuri de instigare la violență sau respingerea principiilor democratice – oricât de șocante și inacceptabile pot părea pentru autorități anumite opinii – nu servesc de fapt democrației și de multe ori chiar o pot pune în pericol (*Sergey Kuznetsov vs. Rusia*, 23 octombrie 2008, § 45; *Alekseyev vs. Rusia*, 21 octombrie 2010, § 80).

Cu titlu de importanță a indicat, că Constituția, prin art. 32, garantează oricărui cetățean dreptul de a se exprima liber în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil. Din această garanție constituțională, în special din sintagma „prin [...] imagine sau prin alt mijloc posibil”, rezultă că persoanele și formațiunile politice în care acestea se

asociază pot să se exprime liber, inclusiv prin simbolurile politice adoptate de către ele.

În sprijinul criticilor de neconstituționalitate a subliniat jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului prin prisma incidenței acesteia asupra speței. Relevantă prioritar fiind cauza *Vajnai vs. Hungary, 2008*.

Astfel, prin hotărârea Curții Europene din 2008, Ungaria a fost condamnată pentru încălcarea libertății de exprimare în cauza *Vajnai vs. Ungaria* în legătură cu condamnarea penală a unui membru de partid pentru aplicarea pe haină a unui simbol comunist în timpul unui eveniment public. Stabilind că singurele elemente probante pe care se bazează condamnarea sunt totodată modalități de exercitare a libertății de exprimare, Curtea Europeană a constatat că a existat o ingerință.

Or, la momentul faptelor, reclamantul era vice-președintele Partidului Muncitoresc (Munkáspárt), un partid politic de stânga. În anul 2003, acesta a fost recunoscut vinovat pentru purtarea unui simbol totalitar – steaua roșie – în timpul unei manifestații publice, care a avut loc în centrul Budapestei și la care acesta a participat în calitate de orator.

Condamnarea reclamantului a constituit o ingerință în dreptul său la libertatea de exprimare. Această ingerință era „prevăzută de lege” și urmărea un scop legitim, și anume apărarea ordinii publice și protecția drepturilor altuia. Atunci când libertatea de exprimare se manifestă prin intermediul unui discurs politic – cum a fost cazul reclamantului – aplicarea restricțiilor se justifică numai în caz de necesitate socială specifică, imperioasă și clar definită. Având în vedere multiplele semnificații ale stelei roșii, care nu este asociată numai cu idei totalitare, o interdicție totală a acesteia, a fost exagerată. Prin urmare, ca și în cazul cuvintelor ofensatoare, se impune o analiză minuțioasă a contextului în care acest simbol a fost utilizat.

Or, reclamantul a purtat steaua roșie cu ocazia unei manifestații pașnice și legale, în calitate sa de vice-președinte al unui partid de stânga, recunoscut și care nu avea nici o intenție cunoscută să aducă atingere statului de drept.

Guvernul nu a menționat nici un caz în care simpla arborare a stelei roșii ar fi provocat tulburări în Ungaria sau cel puțin ar fi riscat să le provoace. Faptul de a stopa un pericol pur ipotetic cu titlu de măsură preventivă destinată să apere democrația, nu răspunde unei „nevoi sociale presante” și legea ungară prevede și alte sancțiuni pentru a proteja ordinea publică. În plus, interdicția în cauză are un caracter general.

Simplul fapt de a arbora steaua roșie poate duce la condamnarea penală și nu se cere nici o probă că purtarea unui asemenea simbol constituie propagandă totalitară. Curtea admite că purtarea unui asemenea simbol, omniprezent în perioada comunistă, poate crea sentimente de disconfort persoanelor care au fost victime ale regimului comunist și familiilor acestora, dar asemenea sentimente, cât de inteligibile ar fi, nu justifică limitarea libertății de exprimare.

Ungaria, care a trecut la un regim pluralist de aproape două decenii și acum este membră a Uniunii Europene, a demonstrat că este o democrație stabilă.

Prin urmare, condamnarea reclamantului nu răspunde unei „nevoi sociale imperioase”.

În opinia Curții Europene, chiar dacă atingerea adusă de autoritățile naționale dreptului reclamantilor la libertatea de exprimare ar putea fi justificată prin încercarea de a proteja ordinea publică, sancțiunile penale aplicate persoanelor interesate, adică aproape patru ani de închisoare, erau vădit disproportionale, prin natura și prin gravitatea lor, în raport cu scopul legitim urmărit prin condamnarea acestora.

Curtea Europeană a stabilit că instanțele interne au trecut dincolo de ceea ce ar fi constituit o restrângere necesară a libertății de exprimare a reclamantilor.

Totodată, în noiembrie 2011, Curtea Europeană a constatat o altă încălcare a art. 10 al Convenției, în baza acestei legi, în cazul *Fratanolo vs. Ungaria*, care la fel se referea la afișarea publică a unei stele roșii de către un membru al unui partid de stânga din Ungaria.

Cu titlu de analogie a dreptului, la 19 februarie 2013, Curtea Constituțională a Ungariei a recunoscut neconstituțională interdicția privind utilizarea simbolurilor regimurilor totalitare fasciste și comuniste, constatând o încălcare a principiului siguranței juridice și a libertății de exprimare.

În baza acestei hotărâri, în aprilie 2013, Parlamentul ungar a votat legea în altă redacție, operând modificări tehnice, pentru a corespunde cu principiul reglementării specifice.

În 2009, Polonia a instituit sancțiuni penale pentru promovarea publică a sistemului fascist sau totalitar. Aceste reglementări penale au fost contestate în Tribunalul Constituțional polonez, care, în 2011, le-a declarat neconstituționale. În fundamentarea hotărârii sale, Tribunalul a constatat că norma din Codul penal nu întrunește criteriile de aplicabilitate în contextul prevederilor din legislația penală, fiind formulată într-un mod incorect, imprecis și neclar, fapt ce duce la încălcarea libertății de exprimare.

În ceea ce privește incidența art. 54 al Constituției, a subliniat că, respectiva normă statuează expres faptul că nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

Or, o ingerință în gama drepturilor omului urmează a fi justificată de anumite argumente: ingerința corespunde normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, ingerința constituie o măsură necesară într-o societate democratică, ingerința trebuie să fie proporțională scopului urmărit etc., argumente care nu pot fi identificate în raport cu legea examinată.

Potrivit actelor internaționale, restrângerile și derogările sunt admisibile dacă: a) sunt necesare într-o societate democratică și sunt prevăzute expres de lege; b) se impun pentru a proteja securitatea națională, ordinea, sănătatea sau morala publică, drepturile și libertățile celorlalți; c) sunt stabilite exclusiv în vederea favorizării binelui general într-o societate democratică; d) sunt impuse pentru membrii forțelor armate și poliției.

Drepturile și libertățile trebuie exercitate în cadrul unor coordonate juridice, la care se adaugă cele morale, politice, profesionale, filozofice etc. În plus, însuși conceptul de libertate ține de respectarea drepturilor și libertăților individuale, inclusiv a celor care se exercită în grup, și ale altor persoane. Posibilitatea juridică a stabilirii unor limitări răspunde nevoii de a asigura securitatea juridică a drepturilor și libertăților celorlalți, în perspectiva realizării intereselor lor individuale, naționale, de grup, a binelui public.

Cu referire la incidența art. 23 din Constituție, a subliniat faptul că, potrivit art. 1 alin. (3) din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept și democratic, iar în jurisprudența sa constantă Curtea Constituțională reiterează importanța principiului statului de drept pentru o societate democratică.

Or, normele contestate conțin prevederi contrare tehnicii legislative, contrare condițiilor de calitate a legii, motiv pentru care contravin art. 32 din Constituție.

Curtea a reamintit că preeminența dreptului presupune, inter alia, asigurarea legalității și a certitudinii juridice (*Raportul privind preeminența dreptului, adoptat de către Comisia de la Veneția la cea de-a 86 sesiune plenară, 2011, § 41*).

Curtea Europeană a subliniat în jurisprudența sa că expresia „prevăzută de lege” presupune, între altele, ca legea să întrunească standardul calității, *i.e.* ca aceasta să fie accesibilă și previzibilă (*Rohlena vs. Cehia [MC]*, 27 ianuarie 2015, § 50; *Vasiliauskas vs. Lituania [MC]*, 20 octombrie 2015, § 154; *Koprivnikar vs. Slovenia*, 24 ianuarie 2017, § 48). De altfel, Curtea notează că și art. 23 alin. (2) din Constituție implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile.

Curtea Europeană a menționat că, deși certitudinea este dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă (*Del Rio Prada vs. Spania [MC]*, 21 octombrie 2013, §§ 92, 93).

Nevoia de a evita rigiditatea excesivă și de a ține pasul cu circumstanțele în schimbare presupune exprimarea unor legi în termeni care sunt, într-o mai mare sau mai mică măsură, vagi, iar interpretarea și aplicarea unor asemenea reglementări depinde de practică (*Kokkinakis vs. Grecia*, 25 mai 1993, § 40). Pe de altă parte, utilizarea unor concepte și a unor criterii prea vagi în interpretarea unei prevederi legislative conduce la incompatibilitatea acestora cu exigențele clarității și previzibilității, în privința efectelor sale (*Liivik vs. Estonia*, 25 iunie 2009, §§ 96-104).

De asemenea, pentru ca legea să îndeplinească cerința previzibilității, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit (*Sissanis vs. România*, 25 ianuarie 2007, § 66). O putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității. Aceeași concluzie este valabilă și pentru puterea discreționară nelimitată a instanțelor judecătorești (*HCC nr. 28 din 23 noiembrie 2015*, § 61).

Curtea Constituțională a reținut constant că principiul legalității și al certitudinii juridice este esențial pentru garantarea încrederii în statul de drept și constituie protecție împotriva arbitrarului. Or, asigurarea respectivelor principii obligă statul să legifereze într-o manieră clară și previzibilă normele de drept adoptate.

Așadar, adoptarea de către legiuitor a actelor legislative accesibile, previzibile și clare se impune prin prisma art. 23 alin. (2) din Legea supremă.

În Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 23 noiembrie 2010, a fost statuat că pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art. 23 din Constituție, care statuează obligația statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile.

Necesitatea examinării calității legii de către autoritățile publice ale Republicii Moldova a fost evidențiată și în jurisprudența CtEDO pe mai multe cauze (*Busuioc vs. Moldova*, *Guțu vs. Moldova*).

Astfel, în cauza *Guțu vs. Moldova*, (*Guțu vs. Moldova nr. 20289/02*, 7 iunie 2007): „... expresia „prevăzută de lege” nu presupune doar corespunderea cu legislația națională, dar, de asemenea, se referă la calitatea acelei legislații” (*a se vedea Halford vs. the United Kingdom, Reports 1997-III, p. 1017, § 49*).

În Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 27 septembrie 2016, a fost statuat cu

titlu de principiu că la elaborarea unui act normativ legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate.

Astfel, pentru a exclude orice echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure. Testul preciziei legii impune ca în situațiile în care legea conferă o anumită marjă de discreție, ea să indice cu suficientă claritate limitele acesteia (*Silver și alții vs. Regatul Unit* (§ 80). În *Al-Nashif vs. Bulgaria* (hotărârea din 20 iunie 2002, §§ 119-123) – un caz care a vizat expulzarea unei persoane din motive de securitate națională, Curtea Europeană a statuat că „legea trebuie să indice cu suficientă claritate marja de discreție care este conferită autorităților competente și maniera exercitării acesteia, având în vedere scopul legitim al măsurii în cauză, pentru a acorda persoanelor protecția adecvată împotriva ingerințelor arbitrare”.

În Hotărârea nr. 28 din 2015, privind controlul constituționalității unor prevederi ale art. 1 din Legea nr. 54 din 21 februarie 2003 privind contracara activității extremiste. Înalta Curte a subliniat că inexistența în lege a unei liste exhaustive a atributelor și simbolurilor naziste, precum și a atributelor și simbolurilor care se aseamănă cu acestea face din dispoziția normativă contestată o reglementare căreia îi lipsește suficienta specificitate.

Astfel, formularea „atribute/simboluri asemănătoare, până la confundare, cu atributele sau simbolica nazistă” creează o stare de incertitudine sub următoarele aspecte: (1) inexistența unor definiții sau descrieri a atributelor și simbolicii naziste în Lege; (2) lipsa delimitării marjei de apreciere cu privire la „asemănarea, până la confundare” cu atributele sau simbolica nazistă. Curtea subliniază faptul că identificarea „atributelor și simbolurilor asemănătoare, până la confundare, cu cele naziste” contravine principiului interzicerii analogiei sau a interpretării extensive în materie penală, dacă acest lucru reprezintă un dezavantaj pentru persoana acuzată. Atributele sau simbolurile în cauză putând fi determinate de o manieră arbitrară *ad casu*.

Curtea a reținut că, în lipsa indicării precise în art. 1 lit. b) din Legea nr. 54 din 21 februarie 2003 a listei sau a noțiunii care constituie atribute și simboluri naziste, prevederile acestuia devin imprecise și neclare, astfel încât nu permit cetățenilor să înțeleagă care simboluri sunt interzise, care sunt asemănătoare cu cele naziste și în același timp acordă instanțelor judecătorești o marjă de discreție extrem de largă în aplicarea acestora.

Prin Hotărârea nr. 12 din 04 iunie 2013, pentru controlul constituționalității unor prevederi referitoare la interzicerea simbolurilor comuniste și a promovării ideologiilor totalitare, Curtea Constituțională a menționat, cu trimitere la hotărârea Curții Europene din speța *Vajnai vs. Ungaria*, faptul că „[...] promovarea potențială a ideologiei totalitare comuniste [...] nu poate constitui unicul motiv pentru limitarea utilizării unui simbol, în special a unui cu mai multe sensuri, prin sancționare penală.

Simpla afișare sau folosire a simbolului [...] fără a fi cunoscut ca având ambiții totalitare, nu poate fi egalată cu o propagandă periculoasă.”

În același context, Curtea Europeană a stabilit că, pentru justificarea ingerinței în drepturile reclamantului, Guvernul trebuie să demonstreze că semnul utilizat de reclamant se identifică exclusiv cu ideile totalitare (*Fratanoló vs. Ungaria*, nr. 29459/10, hotărâre din 03 noiembrie 2011, § 27).

În cauza *Faber vs. Ungaria*, Curtea Europeană a menționat că presupunând că simbolul afișat de reclamantul în cauză are semnificații multiple – adică poate fi privit în

calitate de simbol istoric și totodată ca simbol reminiscent al partidului nazist din Ungaria – doar în cadrul unei examinări atente a contextului în care aceste expresii ofensatoare sunt utilizate, poate fi trasată o distincție esențială între expresiile șocante și jignitoare, protejate de articolul 10, și cele care pierd dreptul său de a fi tolerate într-o societate democratică.

Emoțiile negative sau manifestarea sentimentelor de revoltă, în lipsa unor acțiuni de intimidare, nu pot reprezenta o necesitate socială imperioasă în lumina prevederilor art. 10 § 2 din Convenție.

Complementar remarcă faptul că, în sensul art. 10 al CEDO, dreptul la libertatea de exprimare reprezintă unul dintre pilonii de bază ai unei societăți democratice, una dintre condițiile de bază pentru progresul și dezvoltarea persoanei. Art. 10 se aplică nu doar în cazul informațiilor sau a ideilor inofensive, ci chiar și în cazul acelor care șochează, deranjează sau ofensează o parte din populație. Acestea fiind cerințele pluralismului, ale toleranței și ale gândirii libere.

Libertatea de exprimare acoperă o gamă largă de forme și mijloace de exprimare, inclusiv utilizarea unui steag în scopuri politice (*Faber vs. Ungaria*), afișarea unor mesaje de către deputați, ilustrarea politicienilor în scene obscene, etc. Toate acestea fiind fundamentate în jurisprudența constantă a CtEDO (*Karacsony vs. Ungaria*), (*Vereinigung Bildender Künstler vs. Austria*).

Avocatul Bolboceanu Ana indică în concluzie că instanța urmează să examineze faptele imputate contestatarului prin prisma practicii CtEDO, care se aplică direct în legislația națională, or, cum s-a menționat, calitatea legii, art. 365⁵ din Codul contravențional, este una contrară practicii CtEDO.

Sub aspectul legalității procesului-verbal, avocatul Bolboceanu Ana menționează că, motivele de nulitate absolută a actului atacat pot fi invocate atât de părți, cât și din oficiu de către instanță întru asigurarea respectării principiului legalității și dreptății, consacrate expres în art. 5 și 7 din Codul Contravențional.

Legea contravențională prevede redactarea procesului-verbal cu privire la contravenție într-o anumită formă „*ad validitatem*”, cu respectarea tuturor prescripțiilor legale de fond și de formă, pentru încheierea sa valabilă, în scopul producerii efectelor juridice, pentru care a fost întocmit. În acest context, respectarea exigențelor legale prevăzute la art. 443 al Codului contravențional sunt impuse agentului constatatator la întocmirea procesului-verbal cu privire la contravenție prin prisma art. 445 al Codului contravențional, iar neconsemnarea celor indicate la art. 443 în mod inevitabil duce la nulitatea procesului-verbal cu privire la contravenție.

Se reține că efectul respectiv este justificat chiar și de aplicarea la caz a principiilor jurisprudențiale dezvoltate de jurisprudența CtEDO în materia actului de acuzare. Ori procesul-verbal contravențional nr. MAI05560305, reprezintă actul de acuzare în sine. Rolul deosebit pe care îl joacă acest document în raport cu drepturile persoanei acuzate, impune ca aceasta să răspundă celor mai înalte standarde de claritate și legalitate. Astfel, în cazul în care acest act a fost întocmit cu abateri semnificative de la prevederile exprese ale legii interne și s-a constatat că la întocmirea acestuia au fost admise grave încălcări, ar fi inechitabil ca instanța să treacă cu vederea aceste circumstanțe, iar unica soluție legală în speță fiind doar anularea procesului-verbal.

Mai mult decât atât, rigorile unui proces echitabil consacrate de art. 6 CEDO și art. 374 al Codului contravențional nu permit instanței de judecată să substituie agentului

constatator în acțiunea de prezentare a actului de acuzare și implicit instanța nu este în măsură să înlăture sau să corecteze erorile admise de agentul constatator la întocmirea acestuia.

Avocatul Bolboceanu Ana, cu referire la prevederile art. art. 374 alin. (2¹), 378 alin. (1), (2) și (3), 384 alin. (2) lit. a), b), și e) Cod contravențional, susține că agentul constatator a admis încălcarea prevederilor art. 382 Cod Contravențional. Considerând că anume sarcina agentului constatator este întreprinderea măsurilor necesare în vederea stabilirii locului de trai și de citare în mod legal, citațiile fiind expediate la adresa Parlamentului Republicii Moldova. Cel puțin citarea urma a fi făcută la adresa de domiciliu care a fost stabilită prin accesarea „web acces”. Cu atât mai mult, citațiile au fost expediate fără a fi respectat termenul de 5 zile prevăzut de alin. 3) art. 382 Cod contravențional, iar din conținutul acestora observă că nu conțin informații cu privire la obiectul cauzei, adresa persoanei citate, mențiunea că partea citată are dreptul să fie asistată de un avocat cu care să se prezinte la termenul fixat, deci fără a fi respectate prevederile pct. 2), 3), 5) a alin. (1) art. 237 CPP. Asigurarea procedurii de citare în conformitate cu prevederile legale și în vederea respectării drepturilor procedurale a persoanei în privința căreia a fost pornit proces contravențional sunt puse în seama agentului constatator.

A precizat că agentul constatator, fără a asigura procedura de citare, fără a comunica esența celor încriminate, fără a audia persoana, fără a-i explica și prezenta drepturile a întocmit un proces-verbal cu privire la o faptă fără a fi demonstrată vinovăția.

Pe cale de consecință, dacă în urma procesului de interpretare și apreciere a probelor administrate, subzistă o îndoială cu privire la vreunul din elementele necesare pentru tragerea la răspundere contravențională, prezumția de nevinovăție nu este înlăturată, iar dubiul existent va profita celui acuzat, urmând a fi valorificat ca o probă în favoarea nevinovăției sale. Chiar dacă au fost prezentate careva înscrisuri în sprijinul învinuirii aduse, dar îndoiala persistă în ce privește vinovăția, astfel aceasta îndoială este echivalentă cu o probă pozitivă de nevinovăție.

Pertinentă este și jurisprudența CtEDO, în cauza *Telfner vs. Austria* din 20 martie 2001, CtEDO a statuat că o condamnare în lipsa probelor convingătoare de vinovăție constituie o încălcare a art. 6 § 2 din CEDO. Iar în cauza *Anghel vs. România*, CtEDO a accentuat că sarcina probei îi revine acuzării și îndoiala profită acuzatului.

În alt context, concluzionează că, agentul constatator, abilitat cu atribuții de constatare a faptei contravenționale și aplicare a sancțiunii, administrează orice probe prevăzute de lege, necesare în vederea verificării legalității și temeiniciei procesului-verbal. Din acest argument rezultă, că simpla constatare (uneori pretinsa constatare) a agentului constatator nu este suficientă pentru ca instanța să stabilească vinovăția unei persoane pe numele căreia s-a întocmit un proces-verbal cu privire la contravenție.

În alți termeni, atât timp cât asupra faptelor descrise în conținutul actului – neconfirmate prin alte mijloace de proba – pot plana o serie de dubii, apreciază apărătorul că își găsește aplicare un alt principiu de drept, și anume principiul *in dubio pro reo*.

În acest context, este de evidențiat că, prin Hotărârea nr. 21 din 20 octombrie 2011, Curtea Constituțională a statuat cu titlu de principiu că: „27. [...] regula *in dubio pro reo* constituie un complement al prezumției nevinovăției, un principiu instituțional care reflectă modul în care principiul aflării adevărului, consacrat în dreptul procesual penal, se regăsește în materia probațiunii. Ea se explică prin aceea că, în măsura în care, în pofida dovezilor administrate pentru susținerea vinovăției celui acuzat, îndoiala persistă în ce

privește vinovăția, atunci îndoiala este echivalentă cu o probă pozitivă de nevinovăție. [...] 36. În același sens, Curtea reține că, potrivit principiilor de drept procesual penal, nimeni nu este obligat să-și dovedească nevinovăția, sarcina probațiunii revenind acuzării, iar situația de dubiu îi profită celui acuzat (*in dubio pro reo*).

De asemenea, articolul 6 din CEDO garantează dreptul la un proces echitabil pentru a decide asupra drepturilor și obligațiilor cu caracter civil sau a temeiniciei oricărei acuzații penale.

Astfel, prezumția nevinovăției și exigența ca organul de urmărire penală să suporte sarcina de a dovedi acuzațiile este menționată explicit în art. 6 § 2 din CEDO și ține de noțiunea generală de proces echitabil în sensul art. 6 § 1 (*a se vedea, mutatis mutandis, Launders vs. Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de nord din 17 decembrie 1996, § 68*).

Solicită admiterea contestației, anularea procesului-verbal cu privire la contravenție și încetarea procesului contravențional în privința lui Raileanu Adela.

3. Avocatul Bolboceanu Ana, fiind prezent în ședința de judecată, a comunicat că la data de 09 mai 2022, cu ocazia sărbătorii tradiționale - Ziua Victoriei și a comemorării eroilor căzuți pentru Independența Patriei, Răileanu Adela a participat la marșul organizat în centrul capitalei cu acest prilej, dar nu a utilizat în public atribute (benzi și/sau panglici colorate/de conștientizare, banda bicoloră negru-portocaliu) general cunoscute ce sunt utilizate în contextul unor acțiuni de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității, precum și al propagandei sau glorificării acestor acțiuni, ci a purtat în piept un accesoriu confecționat manual în formă de fluture și care a fost asortat cu costumul acesteia. Acest fapt nefiind interzis de legislație și mai mult nu este asociat cu atribute general cunoscute ce sunt utilizate în contextul unor acțiuni de agresiune militară, crime de război, sau crime împotriva umanității, precum și al propagandei sau glorificării acestor acțiuni.

Avocatul a indicat că ulterior, Răileanu Adela a fost atrasă la răspundere contravențională pentru fapta stabilită la art. 365⁵ Cod contravențional, încălcarea drepturilor cetățenilor prin răspândirea atributelor și simbolurilor general cunoscute ce sunt utilizate în contextul unor acțiuni de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității, precum și al propagandei sau glorificării acestor acțiuni.

A precizat că pe parcursul procedurii contravenționale în privința deputatului Răileanu Adela nu a fost solicitată încuviințarea ridicării imunității parlamentare, dar cu toate acestea a fost întocmit procesul-verbal contestat prin care a fost sancționată contravențional cu amendă de 180 unități convenționale, echivalentul a 9000 lei, în acest mod fiind lezate drepturile acesteia.

A menționat că agentul constatator nu a identificat ce obiect anume a purtat Răileanu Adela și prin ce accesoriul în formă de fluture din material negru și oranj, încalcă prevederile art. 365⁵ Cod contravențional. Or, Curtea constituțională a admis că o parte din simboluri ar putea avea conotații multiple.

Potrivit materialelor cauzei se constată că nici nu a existat o panglică „Sfântul Gheorghe”.

Accentuează faptul că Răileanu Adela nu a fost citată la domiciliu, fiind citată la Parlamentul Republicii Moldova, dar Parlamentul nu este un loc de domiciliu. Citarea la Parlament la fel a fost efectuată cu încălcarea termenului de 5 zile.

Solicitând admiterea contestației, anularea procesului-verbal cu privire la contravenție și încetarea procesului contravențional în privința lui Răileanu Adela.

4. Agentul constatatator Nohailîc Ştefan, la data de 06 octombrie 2022, prin intermediul Direcţiei evidenţă şi documentare procesuală a dosarelor penale şi contravenţionale a Judecătoriei Chişinău (sediul Buiucani) a înaintat o referinţă pe marginea contestaţiei depuse de avocatul Bolboceanu Ana.

În referinţa înaintată, a menţionat că în gestiunea Secţiei Securitate Publică a Inspectoratului de Poliţie Buiucani al Direcţiei de Poliţie a mun. Chişinău, cu nr. RAP01 410779 din 10 mai 2022, în baza sesizărilor unor persoane a fost pornită procedura contravenţională în temeiul prevederilor art. 365⁵ Cod contravenţional, pe faptul că la 09 mai 2022 orele 09:30 -11:30, în cadrul evenimentului public sub formă de marş consacrat „Zilei Victoriei”, mai multe persoane inclusiv deputaţi ai Parlamentului R. Moldova, au utilizat în public panglica bicoloră (negru-portocaliu) fapt interzis prin Legea nr. 54 din 21.02.2003, privind contracararea activităţii extremiste.

Prin urmare, fiind examinate materialele cauzei, inclusiv imaginile foto/video fixate de către angajaţii cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne implicaţi în acea perioadă în măsuri de menţinerea ordinii publice, precum şi reportajele plasate pe diverse portaluri de ştiri, au fost identificate mai multe persoane participante la evenimentul menţionat inclusiv şi Răileanu Adela.

Având în vedere faptul că în cadrul examinării materialelor cauzei, s-a stabilit că, la evenimentul menţionat mai mulţi deputaţi în Parlamentul R. Moldova, inclusiv Răileanu Adela, au utilizat panglica bicoloră fapt interzis prin lege, materialele cauzei au fost remise în adresa Procuraturii pentru Combaterea Criminalităţii Organizate şi cauze Speciale, prin scrisoare de însoţire cu numărul de ieşire 34/20/5-7207 din 10 mai 2022, pentru examinare şi decizie.

Prin scrisoarea Procurorului-şef interimar al Secţiei proceduri non-penale şi implementare CEDO, Gavriliţă Oleg, nr. 18-125/22-510 din 17 mai 2022, instituţia informează că Procurorul General adresează cerere către Preşedintele Parlamentului cu privire la ridicarea imunităţii deputatului, doar în cazurile de reţinere, arest, percheziţie sau trimitere în judecată fiind restituite materialele cauzei pentru examinare şi decizie prin prisma art. 365⁵, 400 Cod contravenţional

Menţionează, că deputatul în Parlamentul R. Moldova, Răileanu Adela, fiind legal citat, nu s-a prezentat la data citării neinformând despre imposibilitatea prezentării cu stabilirea unei alte date şi oră.

Drept urmare, în privinţa deputatului Răileanu Adela, a fost întocmit un proces-verbal cu privire la contravenţie în temeiul art. 365⁵ Cod contravenţional, fiindu-i aplicată sancţiune sub formă de amendă în valoare de 180 unităţi convenţionale.

Prin referinţa înaintată, agentul constatatator Nohailîc Ştefan susţine pe deplin materialele acumulate de angajaţii IP Buiucani, precum şi procesul-verbal cu privire la contravenţie întocmit în privinţa deputatului Răileanu Adela şi solicită respingerea contestaţiei ca fiind neîntemeiată.

Tot prin referinţa depusă, agentul constatatator a solicitat examinarea contestaţiei în lipsă, din motiv că este implicat în alte măsuri de serviciu.

5. În şedinţa de judecată agentul constatatator cât şi persoana în privinţa căreia a fost pornit procesul contravenţional, fiind citaţi legal despre data, locul şi ora examinării contestaţiei nu s-au prezentat.

Agentul constatatator a solicitat examinarea contestaţiei în lipsa acestuia, iar în interesele persoanei în privinţa căreia a fost pornit procesul contravenţional, Răileanu

Adela în ședința de judecată a fost prezent avocatul Bolboceanu Ana, prin urmare, conducându-se de prevederile art. 455 alin. (2) și (3) Cod contravențional, instanța a considerat posibilă examinarea contestației în lipsa agentului constatatator Nohailc Ștefan cât și în lipsa cet. Răileanu Adela.

6. Examinând materialele cauzei în raport cu normele legale aplicabile speței, instanța consideră contestația depusă de avocatul Bolboceanu Ana în interesele persoanei în privința căreia a fost pornit procesul contravențional, Răileanu Adela, pasibilă admiterii, din următoarele considerente.

7. Cu referire la termenul de depunere a contestației instanța de judecată reține, că potrivit art. 448 alin. (1) Cod contravențional, contravenientul, victima sau reprezentantul acestora, procurorul, dacă este parte în cauza contravențională, în cazul în care nu sunt de acord cu decizia agentului constatatator sau în cazul în care aceasta a fost emisă cu încălcarea normelor procesuale stabilite de prezentul cod, sunt în drept să conteste decizia emisă asupra cauzei contravenționale. Termenul de contestare a deciziei agentului constatatator este de 15 zile de la data emiterii acesteia sau, pentru părțile care nu au fost prezente la ședința de examinare a cauzei contravenționale, de la data înmânării copiei de pe decizia respectivă în condițiile art. 447¹ alin. (8).

În conformitate cu prevederile art. 447¹ alin. (8) Cod contravențional, în termen de cel mult 3 zile de la data emiterii deciziei, copiile de pe aceasta se remit părților care nu au fost prezente la examinarea cauzei contravenționale și, la cerere, celor prezente, faptul expedierii consemnându-se în dosar.

Având în vedere prevederile enunțate, instanța de judecată cercetând materialele dosarului atestă, că deși agentul constatatator, Nohailc Ștefan, a întocmit procesul-verbal cu privire la contravenție nr. MAI05560305 și decizia de sancționare din data de 24 iunie 2022, în lipsa persoanei în privința căreia a fost pornit procesul contravențional, Răileanu Adela, totuși la materialele dosarului nu se identifică dovada expedierii procesului-verbal cu privire la contravenție nr. MAI05560305 din 24 iunie 2022 în adresa părții care nu a fost prezentă la examinarea cauzei, așa cum prevede legea în mod imperativ.

Astfel, potrivit informației prezentate de către avocatul Bolboceanu Ana și anexată la contestație, rezultă că copia procesului-verbal cu privire la contravenție nr. MAI05560305 și decizia de sancționare din data de 24 iunie 2022, au fost expediate în adresa lui Răileanu Adela doar în urma depunerii cererii nr. 6343 din data de 04 iulie 2022.

Potrivit scrisorii nr. 34-20/5-10569 din 05 iulie 2022, în adresa lui Răileanu Adela a fost expediată copia procesului-verbal cu privire la contravenție nr. MAI05560305 și decizia de sancționare din data de 24 iunie 2022, și a fost recepționată la data de 13 iulie 2022, or, alte probe care ar dovedi faptul primirii anterioare de către persoana în privința căreia a fost pornit procesul contravențional a copiei deciziei asupra cauzei contravenționale – lipsesc, la fel lipsind și semnătura persoanei în privința căreia a fost pornit procesul contravențional în decizia asupra cauzei contravenționale, din care motiv, ținând cont de prevederile art. 448 alin. (1) Cod contravențional, instanța consideră contestația, ca fiind depusă în termen.

8. Analizând materialele dosarului dedus judecății, instanța de judecată reține că potrivit procesului-verbal cu privire la contravenție nr. MAI05560305 din 24 iunie 2022, Răileanu Adela este învinuită în faptul, că la data de 09 mai 2022, ora 10:00, în mun. Chișinău, Piața Marii Adunări Naționale, 1, a utilizat în public panglica colorată, de

conștientizare (bandă bicoloră negru-portocaliu) ce prezintă atribut, simbol general cunoscut ca fiind utilizat în contextul unor agresiuni militare, crime de război sau crime împotriva umanității, precum și al propagandei sau glorificării acestor acțiuni, ignorând prevederile art. 1 lit. b) al Legii nr. 54 din 21 februarie 2003, privind contracararea activității extremiste, prin ce a comis contravenția prevăzută de art. 365⁵ Cod contravențional.

Potrivit deciziei de sancționare a agentului constatatator din 24 iunie 2022, lui Răileanu Adela i-a fost aplicată pedeapsa sub formă de amendă în mărime de 180 unități convenționale, echivalentul a 9000 lei.

În conformitate cu prevederile art. 400 alin. (1) din Codul contravențional, contravențiile prevăzute la art. 365⁵ se constată și se examinează de către poliție.

Potrivit art. 395 alin. (1) pct. 2) Cod contravențional, instanța judecă contestațiile împotriva deciziilor autorităților competente să soluționeze cauzele contravenționale.

În decizia din 08 iunie 2021 a Curții Constituționale de inadmisibilitate a sesizării nr. 57g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 400 alin. (1) din Codul contravențional (competența Ministerului Afacerilor Interne de a constata și examina cauzele contravenționale), Curtea reține că competența Ministerului Afacerilor Interne prevăzută la articolul 400 alin. (1) din Codul contravențional nu produce o ingerință în competența instanței de judecată, pentru că propunerea Ministerului de a aplica o sancțiune sau de a recomanda instanței aplicarea unei sancțiuni nu presupune că instanța de judecată trebuie să se limiteze doar la aplicarea sancțiunii. Instanța de judecată nu este limitată în competența sa de a examina cauza contravențională sub toate aspectele, atât în fapt, cât și în drept.

Potrivit art. 440 alin. (1) Cod contravențional, constatarea faptei contravenționale înseamnă activitatea, desfășurată de agentul constatatator, de colectare și de administrare a probelor privind existența contravenției, de încheiere a procesului-verbal cu privire la contravenție, de aplicare a sancțiunii contravenționale sau de trimitere, după caz, a dosarului în instanța de judecată sau în alt organ spre soluționare.

În conformitate cu prevederile art. 374 alin. (2)-(3) Cod contravențional, procesul contravențional este activitatea desfășurată de autoritatea competentă, cu participarea părților și a altor persoane titulare de drepturi și de obligații, având ca scop constatarea contravenției, examinarea și soluționarea cauzei contravenționale, constatarea cauzelor și condițiilor care au contribuit la săvârșirea contravenției. Procesul contravențional începe de drept din momentul sesizării sau al autosesizării agentului constatatator privind săvârșirea contravenției. Procesul contravențional se desfășoară pe principii generale de drept contravențional, în temeiul Constituției, al prezentului cod, al Codului de procedură penală, precum și al normelor dreptului internațional și ale tratatelor internaționale cu privire la drepturile și libertățile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte.

Conform art. 442 alin. (1) Cod contravențional, procesul-verbal cu privire la contravenție este un act prin care se individualizează fapta ilicită și se identifică făptuitorul. Procesul-verbal se încheie de agentul constatatator pe baza constatărilor personale și a probelor acumulate, în prezența făptuitorului sau în absența lui.

Totodată, în conformitate cu prevederile art. 458 alin. (1) Cod contravențional, examinând cauza contravențională, instanța de judecată este obligată să determine: a) caracterul veridic al contravenției imputate; b) existența cauzelor care înlătură caracterul

contravențional al faptei; c) vinovăția persoanei în a cărei privință a fost pornit procesul contravențional; d) existența circumstanțelor atenuante și/sau agravante; e) necesitatea sancționării și, după caz, caracterul sancțiunii contravenționale; f) alte aspecte importante pentru soluționarea justă a cauzei.

În pct. 1 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție „*Cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale*” a fost explicat: „Convenția Europeană și Protocoalele adiționale la ea (nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 și 11) constituie tratate internaționale la care Republica Moldova este parte, la aplicarea cărora instanțele judecătorești urmează să țină cont de prevederile art. 4 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, de prevederile hotărârii Curții Constituționale nr. 55 din 14 octombrie 1999 „Privind interpretarea unor prevederi ale art. 4 din Constituția Republicii Moldova” din care rezultă că, Convenția Europeană constituie o parte integrantă a sistemului legal intern și, respectiv, prevederile ei trebuie aplicate direct ca o oricare altă lege a Republicii Moldova, ultima având prioritate față de restul legilor interne care îi contravin, fapt ce rezultă și din conținutul art. 53 din Convenția Europeană.

În hotărârea din 01 februarie 2015 în cauza *Ziliberberg contra Moldovei*, Înalta Curte de la Strasbourg a dezvăluit principiile dezvoltate de jurisprudența sa, statuând că lipsa gravității pedepsei nu poate înlătura caracterul penal inerent al unei contravenții (*a se vedea hotărârea Ozturk, § 54*).

La fel, potrivit aceleiași hotărâri reclamantul, Ziliberberg Cristian, cetățean al Republicii Moldova, prin prisma art. 6§1 din Convenție, s-a plâns că nu a fost citat în mod corespunzător pentru ședința din 04 mai 2000 în care Tribunalul municipiului Chișinău a examinat recursul său și că, prin urmare, nu a putut fi prezent. Referindu-se la ștampilele poștale de pe plic (*a se vedea* paragrafele 16-17 din hotărâre), el a declarat că citația a fost expediată la 03 mai 2000 și a ajuns la el după ora 10.00 a zilei de 04 mai 2000, după ce ședința judecătorească a avut loc.

În § 39-42 din hotărârea citată, Curtea notează că la 04 mai 2000, la ora 10.00, Tribunalul municipiului Chișinău a examinat recursul reclamantului în absența acestuia (*a se vedea* paragraful 14). Ea constată că ștampila de pe plic aplicată de oficiul poștal de expediere (și anume, de primul oficiu poștal prin care a trecut scrisoarea) indică în mod clar data de 03 mai 2000. Doar ștampila aplicată de oficiul poștal de destinație nu este pe deplin lizibilă. În consecință, citația a fost transmisă de către Tribunalul municipiului Chișinău doar cu o zi înainte de ședința judecătorească, iar Curtea conchide, prin urmare, că reclamantul nu a fost informat anticipat despre ședință.

Curtea de la Strasbourg a evidențiat, că articolul 6 al Convenției, interpretat în ansamblu, garantează dreptul persoanei acuzate de a participa efectiv la procesul său penal. Acesta include *inter alia* nu doar dreptul de a fi prezent, dar și de a asculta și a urmări procesul (*a se vedea, spre exemplu, Stanford v. the United Kingdom, hotărâre din 23 februarie 1994, Seria A nr. 282-A, § 26; Barberà, Messegué and Jabardo v. Spain, hotărâre din 6 decembrie 1988, Seria A nr. 146, § 78*). Acest drept face implicit parte din esența conceptului procedurii contradictorii și poate fi, de asemenea, dedus din garanțiile prevăzute în sub-paragrafele (c), (d) și (e) ale paragrafului 3 al articolului 6 - „să se apere el însuși”, „să întrebe sau să solicite audierea martorilor” și „să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere” (*a se vedea Colozza v. Italy, hotărâre din 12 februarie 1985, Seria A nr. 89, § 27*).

În final, Curtea a statuat, că este dificil de a vedea în această cauză cum reclamantul ar fi putut să-și exercite aceste drepturi fără a fi prezent, deoarece el nu a fost anunțat anticipat, prin urmare reclamantul nu a avut parte de un proces echitabil în conformitate cu articolul 6 § 1 al Convenției.

În speța dedusă judecării, instanța de judecată reține că unul din argumentele aduse în fața judecării de către avocatul Bolboceanu Ana în contestația împotriva procesului-verbal cu privire la contravenție nr. MAI05560305 și deciziei agentului constatatator din 24 iunie 2022, se referă la nerespectarea de către agentul constatatator a procedurii de citare legală a persoanei în privința căreia a fost pornit procesul contravențional, Răileanu Adela, argumente la care instanța de judecată se va expune în felul următor.

Astfel, verificând legalitatea și temeinicia procesului-verbal cu privire la contravenție nr. MAI05560305 din 24 iunie 2022, instanța de judecată relevă că, motivele de nulitate absolută a actului atacat pot fi invocate atât de părți, cât și din oficiu de către instanță în vederea asigurării respectării principiului legalității și dreptății, consacrate expres în art. 5 și 7 din Codul contravențional.

Legea contravențională prevede redactarea procesului-verbal cu privire la contravenție într-o anumită formă „*ad validitatem*”, cu respectarea tuturor prescripțiilor legale de fond și de formă, pentru încheierea sa valabilă, în scopul producerii efectelor juridice, pentru care a fost întocmit. În acest context, respectarea exigențelor legale prevăzute la art. 443 Cod contravențional sunt impuse agentului constatatator la întocmirea procesului - verbal cu privire la contravenție prin prisma art. 445 al Codului contravențional.

În hotărârea Curții Constituționale nr. 32 din 29 noiembrie 2018, privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 445 și 461 din Codul contravențional, § 38, Înalta Curte a statuat, că procesul-verbal cu privire la contravenție este un act administrativ, care emană de la o autoritate publică, dotată cu competența de a constata și de a sancționa faptele contravenționale, se bucură de prezumțiile de legalitate, de autenticitate și de veridicitate. De asemenea, acesta este executoriu. Astfel, Curtea admite că pentru încheierea sa valabilă, în scopul producerii de efecte juridice, redactarea lui trebuie să respecte o anumită formă *ad validitatem*, trebuind realizate toate exigențele de fond și de formă.

În continuare instanța de judecată notează, că potrivit art. 378 alin. (1) Cod contravențional, în procesul contravențional, autoritatea competentă să soluționeze cauza contravențională este obligată să asigure părților și altor participanți la proces deplina exercitare a drepturilor procesuale în condițiile prezentului cod.

Articolul 384 alin. (2) lit. a), b), e), i), j), o), p) Cod contravențional prevede, că persoana în a cărei privință a fost pornit proces contravențional are dreptul: la apărare; să cunoască fapta imputată; să primească informație scrisă și explicarea drepturilor sale; să prezinte probe; să formuleze cereri; să facă obiecții împotriva acțiunilor agentului constatatator și să ceară consemnarea obiecțiilor sale în procesul-verbal; să ia cunoștință de procesul-verbal încheiat de agentul constatatator, să facă obiecții asupra corectitudinii lui, să ceară completarea lui cu circumstanțele care, în opinia sa, trebuie consemnate.

Astfel, în sensul normelor de drept pre citate și pentru asigurarea unui proces echitabil în conformitate cu rigorile Convenției Europene a Drepturilor Omului, părțile la procesul contravențional trebuie să beneficieze în totalitate de drepturile procesuale în condițiile prevăzute de Codul contravențional. Excepție de la regula menționată o constituie constatarea nerespectării obligației făptuitorului de a se prezenta la citarea

autorității competente, prevăzută de art. 384 alin. (4) lit. a) din Codul contravențional, fapt care ar permite soluționarea cauzei contravenționale în lipsa acestuia.

Prin urmare, art. 443 alin. (6) din Codul contravențional este incident doar atunci când autoritatea competentă a întreprins toate măsurile legale de a înștiința cu privire la data, ora și locul examinării cauzei contravenționale persoana împotriva căreia s-a pornit procesul contravențional și, dacă aceasta din urmă, nu s-a conformat dispozițiilor art. 382 alin. (4) din legea citată, adică nu s-a prezentat nemotivat la agentul constatatator sau nu a informat organul respectiv în cazul imposibilității de a se prezenta.

Pornind de la aceste premise, se poate observa faptul că legislația conferă putere actelor întocmite de către agentul aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu, constatările sale fiind girate cu prezumția de temeinicie și de legalitate. Însă, organul constatatator nu este în drept să examineze cauza contravențională în lipsa persoanei împotriva căreia a fost pornit procesul contravențional, cu excepția cazului în care persoana își exprimă în mod clar dorința de a nu se prezenta la examinarea cauzei sale.

În conformitate cu art. 382 Cod contravențional, (1) citarea este o acțiune procedurală prin care autoritatea competentă să soluționeze cauza contravențională asigură prezentarea persoanei în fața sa pentru desfășurarea normală a procesului contravențional.

(2) Citarea se face prin invitație scrisă, care se înmânează de către autoritatea competentă sau se expediază prin poștă, prin notă telefonică sau telegrafică, prin telefax, prin poștă electronică sau prin alt mijloc în cazul în care autoritatea poate dovedi că citația a fost primită sau a fost transmisă persoanei citate, dar aceasta a refuzat să o primească.

(3) Citarea se face în așa fel ca persoana chemată să primească invitația cu cel puțin 5 zile înainte de data când ea trebuie să se prezinte în fața autorității respective.

(4) Persoana este obligată să se prezinte la data, ora și în locul indicate în citație. În cazul imposibilității de a se prezenta, persoana este obligată să informeze organul respectiv, indicând motivul, precum și să convină data și ora când se va putea prezenta.

(5) În cazul în care nu anunță autoritatea despre imposibilitatea de a se prezenta la data, ora și în locul indicate în citație ori în cazul în care nu se prezintă nemotivat, persoana poate fi supusă amenzii judiciare, în conformitate cu art. 201 din Codul de procedură penală, sau aducerii silite. Neprezentarea nemotivată a persoanei nu împiedică examinarea cauzei.

(6) Acțiunea procedurală de citare a persoanei în timpul procesului contravențional se efectuează în conformitate cu art. 237-242 din Codul de procedură penală.

(7) Actele de procedură se comunică persoanei potrivit regulilor de citare.

În contextul prevederilor citate, cercetând conținutul procesului-verbal cu privire la contravenție nr. MAI05560305 din 24 iunie 2022, instanța de judecată atestă că agentul constatatator a identificat persoana în privința căreia a întocmit procesul-verbal cu privire la contravenție prin intermediul „web acces”, indicând domiciliul acesteia pe adresa *****.

Cu toate acestea, din materialele dosarului nu rezultă că agentul constatatator a emis o citație la adresa de domiciliu a persoanei în privința căreia a fost pornit procesul contravențional în vederea asigurării înștiințării acesteia privind pornirea procedurii contravenționale și necesitatea prezenței la sediul agentului constatatator.

Instanța admite că doar după citarea la locul de domiciliu, agentul constatatator a avut opțiunea de a cita pe cet. Răileanu Adela la locul de muncă, adică la Parlamentul RM, așa cum prevede art. 238 alin. (1) Cod de procedură penală.

Potrivit informației conținute în dosarul cauzei, instanța de judecată reține, că potrivit numărului de ieșire 34/20/5-2159, prin citația din 27 mai 2022 remisă în adresa Parlamentului RM, deputatul Răileanu Adela a fost solicitată pentru a se prezenta la data de 07 iunie 2022, ora 11:30, la șeful SSP al IP Buiucani, Spoialo Alexandr, pe adresa mun. Chișinău, str. Calea Ieșilor, 12, bir. 37, pentru a fi audiat în calitate de persoană în privința căreia a fost pornit procesul contravențional (f.d. 48).

Verificând numărul trimiterii poștale DS8001097578AR atașate pe avizul de recepție, instanța de judecată a constatat, că citația respectivă a fost recepționată de către Oficiul poștal de primire la data de 03 iunie 2022, ora 18:26, a fost livrată destinatarului la data de 05 iunie 2022, ora 20:31, adică a parvenit în Secretariatul Parlamentului cu 2 zile înainte de data când Răileanu Adela ar fi trebuit să se prezinte în fața agentului constatat.

Prin citația repetată anexată la materialele dosarului cu nr. 34/20/5-2272 din 10 iunie 2022, remisă tot în adresa Parlamentului RM, se solicită prezența deputatului Răileanu Adela pentru a se prezenta la data de 21 iunie 2022, ora 11:30, la șeful SSP al IP Buiucani, Spoialo Alexandr, pe adresa mun. Chișinău, str. Calea Ieșilor, 12, bir. 37, pentru a fi audiată în calitate de persoană în privința căreia a fost pornit procesul contravențional (f.d. 49).

Verificând numărul trimiterii poștale DS8001099845AR atașate pe avizul de recepție, instanța de judecată a constatat, că citația respectivă a fost recepționată de către Oficiul poștal de primire la data de 20 iunie 2022, ora 17:20 și a fost livrată destinatarului la data de 21 iunie 2022, ora 20:32, adică cu depășirea termenului, or, solicitarea din citarea a doua se referea la necesitatea prezentării deputatului Răileanu Adela pentru data de 21 iunie 2022, ora 11:30.

Prin urmare, ambele citații au fost expediate fără a fi respectat termenul de 5 zile prevăzut la art. 282 alin. (3) Cod contravențional.

La fel, instanța de judecată reține, că Secretariatul Parlamentului, în conformitate cu prevederile art. 239 alin. (3) Cod de procedură penală, era obligat să înmâneze de îndată citația persoanei citate contra semnătură, certificându-i semnătura în dovada de primire sau indicând motivul pentru care nu s-a putut obține semnătura acesteia, iar ulterior dovada de primire urma a fi predată agentului procedural, care la rândul său urma să o înainteze organului emitent.

La caz, ambele citații au fost restituite de către Secretariatul Parlamentului doar la data de 28 iunie 2022, așa cum rezultă din amprenta ștampilelor Oficiului Poștal, cu mențiunea „*Deschisă și refuzată de către Secretariatul Parlamentului. Returnată de către Secretariatul Parlamentului la data de 28 iunie 2022*”, iar pe avizele de recepție fiind scris de mână mențiunea „*pe adresa dată persoana nu domiciliază*”.

Totodată, potrivit informației accesate pe portalul Poșta Moldovei (<https://posta.md/ro>), instanța a constatat că trimiterile poștale DS8001097578AR și DS8001099845AR au fost restituite concomitent Inspectoratului de Poliție Buiucani la data de 29 iunie 2022, ora 20:32.

Prin urmare nu este clar în care circumstanțe, deja agentul constatat Nohailic Ștefan a avut temei de a considera că neprezentarea lui Răileanu Adela este una nemotivată și a purces la întocmirea procesului-verbal cu privire la contravenție nr. MAI05560305 la data de 24 iunie 2022, în lipsa persoanei în privința căreia a fost pornit procesul contravențional, în contextul în care avizele de recepție a citațiilor au fost restituite Inspectoratului de Poliție Buiucani doar la data de 29 iunie 2022 ora 20:32.

Astfel, deși potrivit citațiilor emise de șeful SSP al IP Buiucani, Spoialo Alexandr, cet. Răileanu Adela trebuia să se prezinte la Inspectoratul de Poliție Buiucani pentru data de 07 iunie 2022, ora 11:30 și 21 iunie 2022, ora 11:30, agentul constatator Nohailic Ștefan întocmește procesul-verbal cu privire la contravenție nr. MAI05560305 și decizia de sancționare în baza art. 365⁵ Cod contravențional, la data de 24 iunie 2022, dată când nici nu era preconizată audierea lui Răileanu Adela în calitate de persoană în privința căreia a fost pornit procesul contravențional, persoana efectiv nefiind citată pentru ziua respectivă.

Instanța conchide, că deși agentul constatator nu a dispus de dovada de primire a citației de către Răileanu Adela, totuși acesta nu a întreprins măsuri de citare la locul de domiciliu sau alte acțiuni prevăzute de Codul contravențional și Codul de procedură penală în vederea citării persoanei în privința căreia a fost pornit procesul contravențional întocmind procesul-verbal cu privire la contravenție în lipsa lui Răileanu Adela.

Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, art. 6 punct. 3) lit. c) al Convenției Europene a Drepturilor Omului include aspecte speciale ale dreptului la un proces echitabil, garantat la paragraful 1. Acesta garantează că procedura îndreptată împotriva inculpatului nu se va desfășura fără ca acesta să fie reprezentat în mod corespunzător în scopul apărării sale (*Pakelli c. Germaniei*, pct. 84). Sunt enunțate trei drepturi distincte ale acuzatului: dreptul de a se apăra el însuși, de a fi asistat de un apărător ales de el și de a fi asistat în mod gratuit de un avocat (*Pakelli c. Germaniei*, pct. 31).

Curtea Europeană a Drepturilor Omului în nenumărate rânduri indică asupra faptului că orice acuzat este protejat de art. 6 punct. 3 lit. c) Convenției Europene a Drepturilor Omului, în orice etapă a procedurii (*Imbrioscia c. Elveției*, pct. 37). Prin urmare, această protecție poate fi impusă înainte de trimiterea spre judecare a unui dosar și în măsura în care există riscul ca echitatea procesului să fie grav afectată de nerespectarea acestei dispoziții (*Öcalan c. Turciei* pct. 131; *Imbrioscia c. Elveției*, pct. 36; *Magee c. Regatului Unit*, pct. 41). Convenția oferă acuzatului un drept general la asistență și susținere din partea unui avocat pe parcursul întregii proceduri (*Can c. Austriei*, pct. 54).

Instanța precizează, că în sensul art. 6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, așa cum acesta a fost interpretat de către Înalta Curte, noțiunea de proces echitabil include dreptul fundamental la o procedură contradictorie în instanță. El este strâns legat de principiul egalității armelor în procedura contradictorie [*Regner c. Republicii Cehe (MC)*, pct. 146].

Scopul economiei și accelerării procedurii nu poate justifica încălcarea dreptului fundamental la o procedură contradictorie (*Nideröst-Huber c. Elveției*, pct. 30).

Având în vedere că termenul de prescripție de tragere la răspundere contravențională pentru săvârșirea contravenției prevăzute de art. 365⁵ Cod contravențional, este de 1 an de zile, instanța de judecată consideră nejustificate acțiunile agentului constatator Nohailic Ștefan, care neîntemeiat și pripit a purces la întocmirea procesului-verbal cu privire la contravenție nr. MAI05560305 din 24 iunie 2022, în lipsa persoanei în privința căreia a fost pornit procesul contravențional, fapt ce constituie o încălcare a dreptului la apărare și la un proces echitabil.

Prin urmare, în situația în care agentul constatator nu a făcut dovada respectării procedurii legale de citare, deși legiuitorul reglementează la art. 443 alin. (6) Cod contravențional posibilitatea întocmirii procesului-verbal în lipsa persoanei în privința căreia a fost pornit procesul contravențional, totuși acest fapt este condiționat de două

circumstanțe, și anume: absența persoanei și refuzul acestuia de a semna procesul-verbal, condiții care, nu au fost respectate în speță.

În speță, nu este clar cum cet. Răileanu Adela putea să fie prezent la întocmirea procesului-verbal cu privire la contravenție în privința sa, în contextul în care la materialele dosarului nu există nici o probă că acesta ar fi fost citat legal pentru data de 24 iunie 2022.

În conformitate cu prevederile art. 443 alin. (6) Cod contravențional, faptul absenței persoanei în a cărei privință a fost pornit procesul contravențional ori al refuzului acesteia de a semna procesul-verbal se consemnează în procesul-verbal și se certifică prin semnătura cel puțin a unui martor, indicându-se și datele de identitate ale acestuia (numele, prenumele, adresa de domiciliu și numărul de telefon). În lipsa unui martor, agentul constatatator va consemna motivele care au condus la încheierea procesului-verbal în acest mod.

Contrar prevederilor enunțate, agentul constatatator a întocmit procesul-verbal cu privire la contravenție în lipsa făptuitorului, indicând martorul asistent – Rusu Feodora, str. Calea Ieșilor, 12, la această adresă fiind de fapt sediul Inspectoratului de Poliție Buiucani.

Prin urmare, agentul constatatator nu a indicat în procesul-verbal cu privire la contravenție datele referitor la adresa de domiciliu și numărul de telefon al martorului asistent, or, datele martorilor sunt necesare de a fi incluse în procesul-verbal cu privire la contravenție, deoarece la necesitate să poată fi asigurată prezența lor în ședința de judecată întru confirmarea legalității întocmirii procesului-verbal în absența persoanei în privința căreia a fost pornit procesul contravențional. Astfel, în cazul dat, dacă nu sunt indicați martorii în procesul-verbal cu privire la contravenție, intervine nulitatea absolută a acestuia.

Aici instanța de judecată, amintește, că potrivit prevederilor art. 443 alin. (6¹) Cod contravențional, nu poate avea calitatea de martor în condițiile alin. (6) un alt agent constatatator, or, apar dubii la calitatea martorului asistent ale cărui date au fost menționate incomplet „Rusu Feodora, str. Calea Ieșilor, 12”.

În virtutea acestor constatări, instanța conchide că prin întocmirea procesului-verbal cu privire la contravenție în lipsa persoanei în privința căreia a fost pornit procesul contravențional Răileanu Adela și fără înștiințarea legală a acesteia, ultima a fost privată de un șir de drepturi și garanții procesuale, în special, de dreptul de a depune explicații, de a formula cereri, de a anexa probe în apărarea acestuia, circumstanță care, afectează în mod esențial fondul cauzei.

La acest aspect, cu referire la prevederile art. 443 alin. (1) lit. f) și g) din Codul contravențional, instanța învederează că, în absența făptuitorului, acestuia nu-i pot fi aduse la cunoștință drepturile și obligațiile prevăzute de art. 384 și nici el nu poate să formuleze obiecții sau să prezinte probe în apărarea sa.

În susținerea acestei poziții, instanța de judecată notează că, potrivit principiului *in dubio pro reo*, toate dubiile care nu pot fi înlăturate în condițiile legii trebuie considerate ca fiind în favoarea persoanei învinuite.

În conformitate cu art. 443 alin. (13) din Codul contravențional, în cazul procesului-verbal întocmit în absența contravenientului, copia de pe procesul-verbal se remite acestuia în modul prevăzut de art. 382 alin. (6), însă la caz instanța de judecată a stabilit că acest fapt nu a fost realizat, or, la materialele dosarului nu se identifică dovada

expedierii procesului-verbal cu privire la contravenție nr. MAI05560305 și deciziei agentului constator de sancționare din 24 iunie 2022, așa cum prevede legea în mod imperativ în termen de 3 zile din momentul emiterii.

Sub acest aspect, este evident că cet. Răileanu Adela nu a fost citată legal pentru soluționarea cauzei contravenționale și nu a beneficiat de garanțiile procesuale prevăzute de articolele 384 alin. (2) și 378 din Codul contravențional.

Această împrejurare confirmă că procesul-verbal cu privire la contravenție nr. MAI05560305 din 24 iunie 2022 nu a fost întocmit cu respectarea lit. f) și g) alin. (1) din art. 443 din Codul contravențional. Or, aceste dispoziții legale asigură respectarea dreptului la apărare al făptuitorului, iar potrivit art. 381 alin. (4) din legea menționată, autoritatea competentă să soluționeze cauza contravențională are obligația de a lua toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei, de a evidenția atât circumstanțele care dovedesc vinovăția persoanei, cât și cele care dezvinovătesc persoana în a cărei privință a fost pornit procesul contravențional, precum și circumstanțele atenuante sau agravante.

Conform art. 445 din Codul contravențional, (1) Neconsemnarea în procesul-verbal cu privire la contravenție a mențiunilor privind numele, prenumele și funcția agentului constator, numele, prenumele, data (ziua, luna, anul) întocmirii procesului-verbal, seria și numărul actului de identitate și numărul de identificare personal (IDNP) sau datele de identificare din buletinul de identitate provizoriu ale făptuitorului care renunță la numărul de identificare personal și la evidența automatizată în Registrul de stat al populației, iar în cazul persoanei juridice – lipsa denumirii și a sediului acesteia, a circumstanțelor comiterii și încadrării juridice a faptei contravenționale săvârșite și a datei comiterii acesteia, a semnăturii agentului constator sau a martorului asistent, în cazul refuzului contravenientului de a semna dacă procesul-verbal a fost întocmit în prezența unui martor, atrage nulitatea absolută a procesului-verbal.

(2) Celelalte încălcări ale art. 443 sau ale altor norme imperative din prezentul cod pot să ducă la nulitatea procesului-verbal cu privire la contravenție doar în cazul în care acestea afectează în mod esențial fondul cauzei.

În conformitate cu prevederile art. 461 alin. (1), (2) Cod contravențional, în cazul în care, pe parcursul judecării cauzei, se constată unul din temeiurile prevăzute la art. 441 sau 445 alin. (1), instanța de judecată încetează procesul contravențional. Procesul contravențional poate fi încetat și în alte cazuri decât cele prevăzute la alin. (1) doar dacă se constată că lipsa unei mențiuni în procesul-verbal cu privire la contravenție afectează în mod esențial fondul cauzei și aceasta nu poate fi înlăturată de către instanța de judecată.

În această ordine de idei, instanța de judecată constată încălcarea prevederilor art. 445 alin. (1), (2) și ale alin. (1) lit. f) și g), alin. (6)-(6¹) și alin. (13) din art. 443 din Codul contravențional de către agentul constator la întocmirea procesului-verbal cu privire la contravenție nr. MAI05560305 din 24 iunie 2022, fapt ce afectează în mod esențial fondul cauzei și aceasta nu poate fi înlăturată de către instanța de judecată, ajungând la concluzia nulității procesului-verbal cu privire la contravenție.

9. Pentru aceste motive, în conformitate cu prevederile art. art. 395, 443, 445, 448, 460 – 463 din Codul contravențional, instanța de judecată,

HOTĂRĂȘTE:

Se admite contestația depusă de către avocatul Bolboceanu Ana în interesele persoanei în privința căreia a fost pornit procesul contravențional, Răileanu Adela, a.n. *****, IDNP: *****, domiciliată în *****, împotriva procesului-verbal cu privire la contravenție nr. MAI05560305 și deciziei agentului constatator din 24 iunie 2022 în baza art. 365⁵ Cod contravențional,

Se declară nul procesul-verbal cu privire la contravenție nr. MAI05560305 și decizia agentului constatator de sancționare din 24 iunie 2022, prin care Răileanu Adela a fost recunoscută vinovată și sancționată în baza art. 365⁵ Cod contravențional, cu încetarea procesului contravențional pornit în privința lui Răileanu Adela.

Copia hotărârii se remite pentru informare părților.

Hotărârea poate fi atacată cu recurs la Curtea de Apel Chișinău în termen de 15 zile, prin intermediul Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani).

**PREȘEDINTELE ȘEDINȚEI,
JUDECĂTOR
LILIANA**

CUȘCĂ